

1. UVOD

Od kad postoje prestupnici, od tad postoji i kažnjavanje, a države, odnosno zajednice prije formiranja država trudile su se da zaštite svoje vrijednosti i kazne prestupnike. Te vrijednosti bile su različite, ali su imale zajedničko to što se štitilo ono što je dobro za sve ili većinu. Načini kažnjavanja bili su različiti, kao i sami ciljevi. Do pojave države prestupnicima su se svetili oni koji su oštećeni po mjeri onoga što su oni smatrali da je jednako pretrpljenoj šteti. Sa formiranjem države privatna osveta biva zamijenjena kažnjavanjem od strane vođe države preko svojih organa. Prvobitni cilj je bio ispaštanje, jer je izvršenjem krivičnog dijela prestupnik uvrijedio vladara, odnosno božanstvo čiji je on predstavnik da bi kasnije ovom cilju bio pridodat još jedan cilj – zastrašivanje koji se ogledao u načinu izvršenja smrtne kazne i različitim fizičkim torturama. Ovi načini izvršenja uprkos kritikama opstaju do XVIII vijeka kada dolazi do značajnih promjena u sistemu kažnjavanja, odnosno do ukidanja svirepih tjelesnih kazni, smanjenja broja izricanja smrtne kazne i najvažnije, uvođenja kazne lišenja slobode i samim time kazne zatvora kao krivične sankcije koja predstavlja veliki napredak i humanizaciju procesa kažnjavanja.

Kazna lišenja slobode u skoro svim današnjim kaznenim sistemima je najvažnija mjera na koju se najčešće pomišlja kada se želi sankcionisati u krivičnom pravu zabranjeno ponašanje punoljetnih lica. Izvršenje kazne zatvora je operacija *in vivo*, izuzetno složen (često i dugotrajan), proces koji treba da rezultira uspješnom reintegracijom osuđenog u društvenu zajednicu. Od najranijih vremena do danas ljude zaokuplja pitanje zašto pojedini članovi društva vrše određene aktivnosti koje su suprotne opšteprihvaćenim obrascima ponašanja ili zakonskim odredbama. Ovim utvrđenim obrascima ponašanja i kasnije zakonskim normama svako društvo, na različitim nivoima svog razvoja, nastoji da zaštiti ona dobra kojima podređuje najveću vrijednost.

Za kaznu zatvora kao najstariju krivičnu sankciju uglavnom je vezana istorija represije prema učiniocima krivičnih djela. Zato uvijek kada se raspravlja o kazni zatvora, nameće se pitanje šta je njena suština. U najširem smislu uzeto je tip mjere vezano za krivicu i pravednost, mjera koja izražava socijalno – etički prekor i neodobravanje za učinjeno djelo, krivična sankcija koja se i danas vrlo često izriče.